ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΡΟΝΟΙΑ

ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΥΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

ΕΤΟΣ Η΄. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 16 ΙΟΥΝΙΟΥ 1918. ΑΡΙΘ. 156

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Ὁμιλία σύντομος εἰς τὸν ἀπόστολον τῆς Β΄ Κυριακῆς Ματθαίου. — *Κωνσ. Παπαδημητρίου,* Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἐν Ἑλλάδι. — *Ν. Δ. Καλογεροπούλου,* Τὰ βυζαντινὰ μνημεῖα. — Ἡ 14 Ἰουνίου. — Χρονικά: Ἐκκλησιαστικά.

ΟΜΙΛΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΤΗΣ Β΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Πόσον διαφορετικαὶ εἶναι αἱ δόξαι καὶ αἱ τιμαὶ τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμήν, τὰς ὁποίας ἐπιδαψιλεύει ὁ Θεός!

Ἐν πρώτοις ὁ κόσμος πλανᾶται. Καὶ τοιουτοτρόπως νομίζει ὅτι ὑπάρχει μία ἀξία ὅπου δὲν ὑπάρχει πράγματι παρὰ μία μετριότης ἢ μία μεγάλη ἀγυρτεία.

Δεύτερον, ὁ κόσμος προσωποληπτεῖ καὶ χαρίζεται ὅπου θωπεύονται αἱ ἀδυναμίαι του, ὅπου κολακεύονται τὰ πάθη του, δίδει χωρὶς βαθυτέραν ἔρευναν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι ἀνίκανος, τὰς ἐπιδοκιμασίας του, τοὺς ἐπαίνους του, τὰς ψήφους του, καὶ καθιστᾶ ὑποκείμενον λατρείας ἓν ἀπατηλὸν ξόανον.

Ἔπειτα, ὁ κόσμος ἐκβιάζεται καὶ τρομοκρατεῖται. Καὶ τότε ἐξαντλεῖ ὅλους τοὺς λιβανωτούς του πρὸ ἑνὸς Νέρωνος ἢ ἑνὸς Καλλιγούλα.

Ὁ κόσμος προσέτι ἄγεται ἀπὸ ὑπολογισμοὺς εὐτελεῖς, ἀπὸ στενοὺς ἀτομισμούς, ἀπὸ συμφέροντα χυδαῖα. Καὶ τότε προσποιεῖται ὅτι τιμᾷ, μόνον διὰ νὰ ἐκμεταλλευθῇ, ἐνῷ ἐνδομύχως καταγελᾷ καὶ περιφρονεῖ. Οὕτω δὲ αἱ κοσμικαὶ ἀξίαι εἶναι πολλάκις ψευδεῖς, κίβδηλοι, ἀπατηλαί, μία στίλβουσα κενότης χωρὶς πραγματικὸν περιεχόμενον· αἱ

δόξαι καὶ τιμαί, τὰς ὁποίας παρέχει ὁ κόσμος, ἀπευθύνονται συχνάκις πρὸς μεγάλους, ἀνικάνους, μεγάλους ἀγύρτας ἢ καὶ μεγάλους κακοποιούς.

Τί ὠφελεῖται ἐκ τούτου ἡ κοινωνία; Τίποτε. Δοξάζει ἐκείνους διὰ νὰ ἀτιμάζεται αὐτή. Καὶ εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ἀνυψώσεώς των καρποῦται τὴν ἰδικήν της κατάπτωσιν καὶ ἀποσύνθεσιν.

Ἀλλ' ἡ ἄδικος δόξα καὶ τιμὴ δὲν ὠφελεῖ οὐδὲ ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον στεφανώνει. Πρῶτον, διότι εἶναι ψευδής. Δεύτερον, διότι ἡ ἀστασία τοῦ κόσμου δὲν εἶναι παράδοξον νὰ συντρίψῃ αὔριον τὰ εἴδωλα τῆς χθές. Τρίτον, διότι ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ τῶν ἀνθρώπων δὲν ἰσχύουν νὰ προσδώσουν εἰς τὸν ὑπ' αὐτῶν θυμιώμενον πραγματικὴν ἠθικὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἐκείνην ἁρμονίαν καὶ εἰρήνην τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ πνεύματος, ἄνευ τῶν ὁποίων, ἐνῷ ἐπευφημεῖ ὁ κόσμος, ἡ ζωὴ τοῦ ξοάνου διέρχεται ἀνώμαλος καὶ τεταραγμένη, ἄχαρις καὶ ξηρά.

Καὶ ἐπὶ τέλους, ποία εἶναι ἡ διάρκεια τοῦ παρόντος βίου; Ὁ ψαλμῳδὸς τὸ εἶπεν. Αἱ ἡμέραι μας παρέρχονται *ὡς ὁ χόρτος* καὶ τὸ *ἄνθος τοῦ χόρτου*. Ὁ ἀρχαῖος ποιητὴς ἐγνωμάτευσε χαρακτηριστικώτατα ὅτι ὁ βίος εἶναι *σκιᾶς ὄναρ*. Καὶ ὁ Ἰάκωβος ὅτι ἡ ζωή μας — κατὰ τὴν ἐπίγειον ἐμφάνισίν της — εἶναι *ἀτμὶς ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ ἀφανιζομένη*. Κατόπιν δέ; Ἡ κρίσις καὶ ἡ ἀνταπόδοσις. Καὶ τότε τί θὰ ὠφελήσουν ὅλαι αἱ κοσμικαὶ ἀναδείξεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐπηκολούθησεν ἡ ἀμεταμέλητος κατάκρισις, ἡ ἀτελεύτητος τιμωρία, ἡ διαρκὴς καταισχύνη καὶ ἀτίμωσις;

Θέλομεν λοιπὸν ἀληθῆ δόξαν, ἀναφαίρετον τιμήν; Θὰ τὴν εὕρωμεν μόνον ἐὰν φροντίσωμεν ν' ἀποκτήσωμεν γνησίαν καὶ πραγματικὴν ἀξίαν διὰ τῆς θείας χάριτος καὶ διὰ τῆς συμμορφώσεως τοῦ ὅλου βίου μας πρὸς τὰ εὐαγγελικὰ ὑποδείγματα καὶ τὰς θείας ἐντολάς. Καὶ πρωτίστως ὀφείλομεν ν' ἀπαλλαγῶμεν πάσης κενοδοξίας καὶ ματαιοδοξίας, νὰ τεθῶμεν ἐκτὸς πάσης ἐπιθυμίας καὶ προσπαθείας πρὸς κοσμικὴν ἀνάδειξίν μας εἰς βάρος τοῦ πλησίον μας καὶ μὲ ἀθέτησιν τοῦ θείου νόμου, νὰ ἐπιζητήσωμεν δὲ τὸ μεγαλεῖον, τὸ ὁποῖον παρέχει βαθεῖα ταπεινοφροσύνη καὶ συστηματικὴ ὑπηρεσία ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἄλλων, κατὰ τὴν σχετικὴν σύστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Νὰ τὴν ὑπενθυμίσωμεν; Ἰδοὺ ἡ πολυτιμοτάτη νουθεσία, τὴν

ὁποίαν ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν ὡς τὴν μεγάλην καὶ κεντρικὴν ρυθμίστριαν τοῦ καθημερινοῦ μας βίου. «Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. Οὐχ οὕτως δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δοῦλος». Τὸ ὑπόδειγμα μᾶς ἐδόθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ, καμμία δὲ φιλοσοφία δὲν δύναται νὰ ἐπινοήσῃ τελειότερον καὶ ὑψηλότερον πρότυπον.

Ἐνῷ ἡ τοιαύτη δόξα καὶ τιμὴ εἶναι ἀληθής, εἶναι ἀκόμη καὶ ἀναφαίρετος· ὁ δὲ θάνατος ὄχι μόνον δὲν τὴν καταλύει, ἀλλὰ καὶ τὴν καθιστᾷ μᾶλλον πανηγυρικήν, διότι ἐν τῇ αἰωνίᾳ ζωῇ δόξα τῶν δικαίων θὰ εἶναι αὐτὴ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ.

Νὰ ἀδιαφορῶμεν λοιπὸν ἐντελῶς διὰ τὴν ὑπόληψιν τὴν ὁποίαν ἔχουν περὶ ἡμῶν οἱ ἄνθρωποι;

Τὸ ἐνδιαφέρον μας πρέπει νὰ εἶναι τοῦτο μόνον. Νὰ φροντίζωμεν δηλαδὴ ὅπως μὴ τοῖς παρέχωμεν ἀφορμὴν νὰ μᾶς καταφρονῶσιν ἕνεκα τῶν ἐλαττωμάτων καὶ τῶν κακιῶν μας· νὰ προσπαθήσωμεν μάλιστα ὅπως εὐπροσωπῶμεν πρὸς αὐτοὺς διὰ τῆς καλῆς διαγωγῆς μας· νὰ θεωρῶμεν εὐχάριστον ἐὰν ἠθέλομεν δυνηθῇ νὰ εὐαρεστῶμεν ἐνταυτῷ εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλ' ἐὰν πρόκειται νὰ ἐκλέξωμεν μεταξὺ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία κερδίζεται μόνον μὲ τὴν τήρησιν τῶν πολλαπλῶν μας καθηκόντων, καὶ τῆς δόξης τοῦ κόσμου, ὁσάκις αὕτη δίδεται μόνον μὲ παράβασιν τῶν θείων ἐντολῶν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν δὲν πρέπει νὰ διστάσωμεν· ὀφείλομεν νὰ μείνωμεν πιστοὶ εἰς τὸν Θεὸν μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι καὶ καταφρονούμενοι ἀκόμη ἀπὸ ἀνθρώπους ἀναξίους καὶ διεφθαρμένους, δὲν πάσχομεν τίποτε τὸ κακόν· ὅτι ἀπ' ἐναντίας αἱ τοιαῦται ἄδικοι καταφρονήσεις ἐπαυξάνουν τὸ κεφάλαιον τῆς πραγματικῆς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἀξίας μας καὶ ὅτι ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ μᾶς ἀδικήσῃ καὶ νὰ μᾶς ζημιώσῃ, ἐφόσον, διὰ τῆς ἀσείστου καὶ εἰλικρινοῦς εὐσεβείας μας καὶ ἐν μέσῳ τῶν παντοίων περιπετειῶν καὶ κλυδωνισμῶν τῆς ἐπιγείου ζωῆς, διατηροῦμεν, ὁμοῦ μὲ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν εἰρήνην τῆς συνειδήσεως ἡμῶν.

Νὰ ὑποδείξωμεν καὶ μίαν ἄλλην διαφοράν; Αἱ κοσμικαὶ δόξαι καὶ τιμαὶ παρέχονται σχετικῶς εἰς πολὺ ὀλίγους. Ἀλλ' ἡ ὁδός, τὴν

ὁποίαν ἀνοίγει ὁ Θεὸς πρὸς τὴν ἀληθῆ καὶ αἰώνιαν δόξαν καὶ τιμήν, εἶναι ἀνοικτὴ μὲ πᾶσαν δικαιοσύνην καὶ ἀγάπην, χωρὶς καμμίαν προσωποληψίαν, εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Τί ἀπαιτεῖται μόνον; Νὰ συνοδεύεται ἡ πίστις μὲ ἀγάπην, καθὼς λέγει ἀλλαχοῦ ὁ ἀπόστολος, ἢ νὰ εἶναί τις *ἐργάτης τοῦ ἀγαθοῦ*, κατὰ τὴν φρασεολογίαν τῆς σημερινῆς ἀποστολικῆς περικοπῆς.

Θέλομεν ν᾽ ἀναδειχθῶμεν ἐργάται τοιοῦτοι; Τότε θὰ ἀξιωθῶμεν νὰ διαλάμψωμεν περιφανέστερον καὶ ἀληθέστερον παρὰ οἱ ἐξοχώτατοι μεταξὺ τῶν μεγάλων καὶ τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Καὶ κατόπιν ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ταύτην ζωήν, εἰς τὴν ὁποίαν εἰργάσθημεν τὸ ἀγαθὸν καὶ ἐγλυκάναμεν τὰς πικρίας μας μὲ τὴν ἐπιδοκιμασίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εἰρήνην τῆς συνειδήσεώς μας, θὰ λάβωμεν παρὰ τοῦ δικαίου Κριτοῦ τὰς ἀμαράντους δάφνας καὶ θὰ στεφανωθῶμεν μὲ πᾶσαν δόξαν καὶ τιμήν, ἀνεπιβούλευτον ἀπὸ τὸν χρόνον, ἀπὸ τὴν τύχην καὶ ἀπὸ πᾶσαν ἐναντιότητα, δόξαν καὶ τιμὴν τόσῳ ἀνωτέραν, ὅσῳ ἀνωτέρα ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀγάπη μας πρὸς τὸν πλησίον μας καὶ ἡ χριστιανικὴ ὑπηρεσία μας πρὸς αὐτόν.

Εἶναι ἆρά γε ἀνάγκη νὰ ὑποδείξωμεν καὶ τί θὰ ἐκέρδιζον αἱ κοινωνίαι, τὰ κράτη, τὰ ἔθνη, ἀπὸ πόσα δὲ κακὰ θ᾽ ἀπηλλάττοντο οἱ λαοί, ἐὰν ἐπολλαπλασιάζοντο οἱ φιλόδοξοι τῶν χριστιανικῶν ἀντιλήψεων κατὰ τὸ θεῖον πρότυπον τοῦ Ἰησοῦ, ὅτε ἡ μεγάλη ἅμιλλα θὰ ἐστρέφετο εἰς τὸ τίς θ᾽ ἀνεδεικνύετο εἰλικρινέστερος ἐργάτης τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ;

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤ. ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΑΝΑΓΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣ. ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Θρησκεία καὶ τέχνη. — Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος παρουσιάσθη καὶ ὑφίσταται μέχρι σήμερον ζήτημα μουσικόν. Ἐνῷ δὲ εἰς ὅλα τὰ χριστιανικὰ Κράτη τὸ ζήτημα τοῦτο κατενοήθη καὶ ἐκανονίσθη ἐγκαίρως, ἐν τῇ ἑλληνικῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατήντησε χρόνιον νόσημα ἐκδηλούμενον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς ἀπεράντους συζητήσεις καὶ φανατικὰς ἔριδας ἄνευ οὐδενὸς ἀποτελέσματος.

Σήμερον, ὅτε εἰς ὅλους τοὺς κλάδους γίνονται ριζικαὶ μεταρρυθμίσεις καὶ τίθενται βάσεις νέας ἐθνικῆς ζωῆς, ἐπιβάλλεται νὰ ληφθῇ ἡ δέουσα φροντὶς καὶ διὰ τὴν μεταρρύθμισιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, διότι ἡ ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας παραμέλησις τοῦ κλάδου τούτου κινδυνεύει νὰ ἀλλοιώσῃ τὴν φυσιογνωμίαν τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἐν αὐτῇ ἐγκαταστάσεως ἀληθοῦς μουσικῆς ἀναρχίας. Οἱ μεριμνῶντες διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ δὲν δύνανται νὰ παρίδωσι τὴν σημασίαν τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ τούτου στοιχείου καὶ τὴν συμβολὴν ἣν δύναται νὰ παράσχῃ ὄχι μόνον εἰς τὸ ἔργον τῆς αἰσθητικῆς διαπαιδαγωγήσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐπρέπειαν καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος.

Ἡ ἀξία τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορικῆς, ἐθνικῆς καὶ τεχνικῆς. — Εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἀκμὴν ἐλάχιστα βεβαίως δύναται νὰ συμβάλῃ σήμερον ἡ βυζαντινὴ μουσική, ὡς παρεδόθη ἡμῖν κατόπιν μακροχρονίων ἱστορικῶν περιπετειῶν· παρ᾽ ὅλην τὴν ἱστορικὴν καὶ ἐθνικήν της ἀξίαν, ἡ μουσικὴ αὕτη ὠχριᾷ πρὸ τοῦ τεχνικοῦ πλούτου τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, κινδυνεύει δὲ νὰ ἐξαφανισθῇ τελείως ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς ἐκκλησίας. Καὶ ὅμως ἡ βυζαντινὴ μουσική, ἡ τόσον ἀτυχῶς παραμεληθεῖσα, περιέχει στοιχεῖα μιᾶς μουσικῆς, ἡ ὁποία, ἂν καλλιεργηθῇ, εἶναι πιθανὸν νὰ ἐπισκιάσῃ τὴν αἴγλην καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἱερᾶς μουσικῆς τῆς Δύσεως.

Πράγματι ἔχομεν εἰς χεῖράς μας ὑλικὸν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἐνδιαφέρον καὶ πολύτιμον, μὲ ἀδάμαντας μελῳδικούς. Ξένοι καλλιτέχναι καὶ μουσικολόγοι ἐκθειάζουσι τὰς βυζαντινὰς μελῳδίας ἀνακαλύπτοντες εἰς πολλὰς ἐξ αὐτῶν μεγαλεῖον, ὅμοιον τοῦ ὁποίου οὐδὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ Γρηγοριανὴ μελῳδία. Ἰδιαιτέραν ὅμως τεχνικὴν ἀξίαν ἔχει ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ διὰ τὸν πλοῦτον τῶν μελικῶν ἐκείνων στοιχείων, τὰ ὁποῖα, ἂν δὲν εἶναι πάντοτε οἰκεῖα καὶ νοητὰ εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ ὦτα, ἀναντιρρήτως ὅμως εἶναι πρωτότυπα καὶ πολύτιμα.

Ἡ σημειογραφία. — Ἀλλὰ τὸ ὑλικὸν τοῦτο εἶναι ἐλάχιστα γνωστὸν εἰς τὸν μουσικὸν κόσμον ὄχι πλέον εἰς τὸν ξένον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἰδικόν μας· ὁλόκληρος μουσικὸς κόσμος κρύπτεται ἐντὸς *σινικοῦ τείχους*, ὡς δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἡ βυζαντινὴ σημειογραφία. Ἡ σημειογραφία αὕτη ὅσον καὶ ἂν ἡπλοποιήθη ἀπὸ τοὺς τρεῖς διδα-

σκάλους τοῦ 1814 ἀποτελεῖ μὲ τὰς μεγάλας της δυσκολίας σοβαρὸν κώλυμα εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς· διότι ὁ συνθέτης δὲν δύναται νὰ ἐπικοινωνήσῃ ἀμέσως μὲ τὰς βυζαντινὰς μελῳδίας. Ἰδοὺ διατί πάντες σχεδὸν οἱ ἀποπειραθέντες νὰ ἐναρμονίσωσιν ἢ νὰ χρησιμοποιήσωσιν ὡς θέματα βυζαντινὰς μελῳδίας διέστρεψαν ἢ παρήλλαξαν τὴν γνησίαν βυζαντινὴν γραμμήν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ὁμιλοῦντες συνήθως περὶ τῶν ὡραίων βυζαντινῶν μελωδιῶν περιορίζονται εἰς τὰ γνωστότατα ᾄσματα *Χριστὸς ἀνέστη, Τῇ ὑπερμάχῳ* καὶ ὀλίγα ἄλλα, ἀγνοοῦντες τοὺς πραγματικοὺς μαργαρίτας τῆς βυζαντινῆς μελῳδίας. Δὲν φρονῶ ὅτι ἡ ὕπαρξις τῆς βυζαντινῆς σημειογραφίας εἶναι περιττή· φρονῶ ὅμως ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ ἁπλοποιηθῇ αὕτη, διότι διατηρεῖ ἀκόμη ἀρκετὰ στοιχεῖα ἱερογλυφικῆς καταγωγῆς· ὅπως π. χ. ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει πολλὰ ι, τὸ ει, οι, υι, η, υ, κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ ἔχει ἰσοδύναμα σημεῖα ποσότητος καὶ ἐκφράσεως, ἡ ὀρθὴ χρῆσις τῶν ὁποίων προϋποθέτει γνῶσιν τῶν κανόνων τῆς μουσικῆς *ὀρθογραφίας* καὶ πολυετῆ πεῖραν. Ἀλλ' ἡ σημειογραφία εἶναι ὄργανον τῆς μουσικῆς, δὲν εἶναι μουσική· καὶ ἡ μουσικὴ ὡς τέχνη ἀπολύτως ἐλευθέρα τοῦ καλοῦ πρέπει καὶ ἀμέσως νὰ προσπίπτῃ εἰς τὰς αἰσθήσεις, νὰ ἐκμανθάνηται δὲ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον. Αἱ δυσκολίαι περὶ τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς, ὁ μυστικισμός, ἡ διαιώνισις τῆς διδασκαλίας καὶ τὰ λοιπὰ μέσα, ὧν ἐποιοῦντο χρῆσιν ἄλλοτε οἱ *Ἰησουῖται* διδάσκαλοι τῆς μουσικῆς, ἐξωβελίσθησαν καὶ ἀπεσκορακίσθησαν. Σήμερον λοιπὸν ἡ εὔληπτος διδασκαλία καὶ ἡ μεθοδικὴ γραφὴ πρὸς ταχεῖαν ἐκμάθησιν τῆς θείας ταύτης τέχνης εἶναι τὰ γνήσια τέκνα τῶν ἑλικωνιάδων Μουσῶν, δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται ἡ ἄμεσος ἐπικοινωνία ἡμῶν μετὰ τῶν ἁγνῶν τέκνων τῆς μεγάλης θεᾶς Μνημοσύνης καὶ τοῦ μουσηγέτου Ἀπόλλωνος[1]. Ἡ βυζαντινὴ σημειογραφία πρέπει νὰ ἁπλοποιηθῇ, διότι ἡ ἐκμάθησίς της ἀποτελεῖ σπουδαῖον κεφάλαιον τῆς μουσικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τοῦ ζητήματος ἂν πρέπῃ νὰ ἁπλοποιηθῇ ἢ νὰ τεθῇ εἰς ἀχρηστίαν ἡ βυζαντινὴ σημειογραφία, ζήτημα ἐξαιρετικῶς ἐπεῖγον εἶναι:

---

[1] *Πολυκράτους*, Ἡ σημειογραφία ἐν τῇ μουσικῇ. Ἀθῆναι 1912, σελ. 56.

Ἡ μεταγραφὴ τῶν βυζαντινῶν μελῳδιῶν εἰς τὴν διεθνῆ μουσικὴν σημειογραφίαν καὶ ἡ κωδικοποίησις αὐτῶν.

Τὸ ἔργον τοῦτο θεωρῶ ὡς τὸ πρῶτον μέτρον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς. Διότι ὅπως οἱ μέχρι τοῦδε χρησιμοποιήσαντες δημώδη ἑλληνικὰ ᾄσματα ξένοι καὶ Ἕλληνες συνθέται (Glazounin, Marsick, Σαμάρας, Καλομοίρης καὶ ἄλλοι) ἐδανείσθησαν ταῦτα ἐκ τῶν εἰς εὐρωπαϊκὴν σημειογραφίαν ἐκδοθεισῶν συλλογῶν (Ducoudray), οὕτω καὶ οἱ μέλλοντες νὰ συνθέσωσιν ἐπὶ τῇ βάσει βυζαντινῶν μελῳδιῶν θὰ προστρέξωσιν εἰς τοὺς κώδικας τῶν ἐπισήμως μεταγραφησομένων βυζαντινῶν μελῳδιῶν. Τότε ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ δὲν θὰ εἶναι πλέον ἀποκλειστικὸν κτῆμα τῶν ἱεροψαλτῶν, ἀλλὰ θὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰς οἰκογενείας, εἰς τὰς βιβλιοθήκας τῆς Εὐρώπης, εἰς τὰ μουσικὰ κέντρα καὶ θὰ γνωρισθῇ μὲ ὅλον τὸν καλλιτεχνικὸν κόσμον, τοῦ ὁποίου ἀναμφιβόλως θὰ προκαλέσῃ τὸ ἐνδιαφέρον. Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἶναι προφανὲς τὸ ὄφελος ἡμῶν ἀπὸ ἀπόψεως ἐθνικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς.

Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν μεταγραφήν. — Τὸ ἔργον τῆς μεταγραφῆς διὰ κάθαρῶς τεχνικοὺς λόγους πρέπει ν' ἀνατεθῇ εἰς εἰδικὴν ἐπιτροπὴν ἀποτελεσθησομένην ἀπὸ δύο μουσικοὺς γνώστας τῆς βυζαντινῆς καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, ἕνα συνθέτην ἀνεγνωρισμένης φήμης, τὸν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητὴν τῆς ἐκκλησ. ἱστορίας, τὸν καθηγητὴν τῆς βυζαντ. τέχνης, τὸν καθηγητὴν τῆς λαογραφίας, τὸν καθηγητὴν τῆς φυσικῆς καὶ δύο εἰδικῶς ἀσχοληθέντας εἰς τοὺς ῥυθμοὺς καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν. Τὴν διοργάνωσιν τῆς ἐργασίας θὰ παρακληθῇ ν' ἀναλάβῃ καὶ νὰ διευθύνῃ ὁ διευθυντὴς τοῦ Ὠδείου, εἰς τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν σύνεσιν τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ἡ σημερινὴ μουσικὴ πρόοδος, ἡ δὲ ἐπιτροπὴ νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τοῦτο ἵνα μὴ κακόβουλοί τινες ἀποπειραθῶσι νὰ ματαιώσωσι τὸ ἐθνικὸν τοῦτο ἔργον, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ δυσκολευθῶσι νὰ ταυτίσωσι πρὸς τὴν... μετάφρασιν τοῦ Εὐαγγελίου! Ἡ ἐπιτροπὴ ἐργαζομένη παραλλήλως μὲ τὴν ἐπιτροπὴν πρὸς συλλογὴν τῶν δημωδῶν ᾀσμάτων κ.τ.λ, θὰ ἔλθῃ ἐν ἀνάγκῃ εἰς συνεννόησιν μὲ ὅλα τὰ ἑλληνικὰ Πατριαρχεῖα (τὸ ἔδαφος εἶναι τελείως προπαρεσκευασμένον) καὶ ἀφοῦ κανονίσῃ τὸ περίφημον ζήτημα τῶν τονιαίων διαστημάτων θὰ ζητήσῃ νὰ καθαρίσῃ καὶ νὰ

καθορίσῃ τὰς γνησίας βυζαντινὰς μελῳδίας ἀπὸ τὰς ἐχούσας χαρακτῆρα ξενικόν· διότι εἶναι ἐκτὸς συζητήσεως ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ ὑπέστη σπουδαίαν ἐπίδρασιν κατὰ τὴν μακραίωνα δουλείαν.

Ξένα στοιχεῖα ἐν τῇ βυζαντινῇ μουσικῇ. — Τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον ἀριθμεῖ βίον ἑνὸς μόλις αἰῶνος καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ τῶν μεγάλων κέντρων ἀφωμοιώθη σχεδὸν τελείως μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικήν· ὅλαι αἱ ἑλληνικαὶ κοινότητες τοῦ ἐξωτερικοῦ καθιέρωσαν ἁρμονικοὺς χοροὺς καὶ μάλιστα μικτοὺς ἐξ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ἐν Ἀθήναις δὲ ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ κινδυνεύει νὰ περιορισθῇ μόνον εἰς τὸ παρὰ τὴν Ἀκρόπολιν μετόχιον τοῦ Ἁγίου Τάφου. Δὲν εἶναι φυσικὸν ὅτι ἡ ἐπὶ τόσους αἰῶνας ὑπὸ δουλείαν διατελέσασα Ἐκκλησία θὰ ὑφίστατο σπουδαίαν ἐπίδρασιν τῆς μουσικῆς τοῦ κρατοῦντος τυράννου;

Οἱ θέλοντες νὰ πιστεύωσιν ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὅπως διετήρησεν ἀλώβητον τὴν ἐκκλησ. γλῶσσαν διετήρησε καὶ τὴν μουσικήν, πλανῶνται μὴ διακρίνοντες ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν ἱερῶν κειμένων, δι' ἧς διετυπώθησαν ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τρόπον κλασσικὸν καὶ ἀξιοθαύμαστον τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τὰ ἀριστουργήματα τῆς λυρικῆς ποιήσεως τῆς Ἐκκλησίας, περιεφρουρήθη ἀγρύπνως πάντοτε ὑπ' αὐτῆς καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ σκέψις περὶ τροποποιήσεως τῆς γλώσσης ἐκείνης, ἥτις παραμένει μνημειώδης ἀποτελοῦσα συγχρόνως μίαν ἀπὸ τὰς πολυτιμοτέρας ἐθνικὰς ἡμῶν κληρονομίας. Ἐνῷ ἡ μουσική, μέσον λατρείας ἐκ τῶν μεταβαλλομένων, ὑπέστη διάφορον κατὰ καιροὺς καὶ κατὰ χώρας ἐξέλιξιν καὶ διαμόρφωσιν· ἀπόδειξις τούτου εἶναι καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ρῶσοι, οἱ Σέρβοι, οἱ Ρουμοῦνοι, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Ἄραβες ἀσπασθέντες τὸν Χριστιανισμὸν μετέφρασαν μὲν καὶ διετήρησαν πιστῶς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν καὶ ἰδίᾳ τὴν Ὀκτώηχον, ἐφήρμοσαν ὅμως καὶ ἀνέπτυξαν διάφορον μουσικὴν σύμφωνον μὲ τὸν ἐθνικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα.

Ἡ μουσικὴ ἐθεωρήθη πάντοτε ζήτημα τοπικῆς φύσεως· ἑπομένως δὲν νομίζομεν ὅτι ἡ παρατηρηθεῖσα κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα καὶ μέχρι πρό τινος ἀκόμη αὐστηρότης ἀντιπροσωπεύει τὸ φιλελεύθερον πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀρχαιοτέρα Ἐκκλησία δὲν ἐπολέμησε τὴν τέχνην, τοὐναντίον μάλιστα τὴν ἐνεκολπώθη καὶ τὴν ὑπε-

στήριξεν, ὡς μαρτυρεῖ ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς (βυζαντινοὶ ναοί), τῆς κοσμηματογραφίας καὶ διακοσμητικῆς (μωσαϊκά), τῆς ζωγραφικῆς, τῆς ποιήσεως καὶ τῆς μουσικῆς. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσική, περὶ ἧς εἰδικῶς ἐνταῦθα ὁ λόγος, ἐκαλλιεργήθη καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς· πλὴν τῶν ἐπιφανεστέρων μελῳδῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ ἑκάστοτε διαπρεπεῖς ἱεροψάλται τοῦ Βυζαντίου συνέθετον ἰδικάς των μελῳδίας, τὰς ὁποίας ἔψαλλον τῇ ἐγκρίσει τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ σήμερον θεωρούμενα ἐπίσημα βυζαντινὰ μουσικὰ κείμενα δὲν περιέχουσι μόνον ᾄσματα τῆς πρὸ τῆς ἁλώσεως παλαιᾶς ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς μετὰ τὴν ἅλωσιν καὶ πλεῖστα νεωτέρων διδασκάλων ἀπὸ τοῦ 1818 μέχρι τοῦ τρέχοντος σωτηρίου ἔτους 1918.

Ἡ μεγάλη αὕτη ἐλευθερία τῆς Ἐκκλησίας ἔβλαψε κατὰ τοῦτο, ὅτι ὑπεισήρχοντο καὶ καθιεροῦντο εἰς τὰς ἐκκλησίας μὲ τὴν ἔγκρισιν τῆς Μ. Ἐκκλησίας Κωνστ/πόλεως μέλη ξένης ἐμπνεύσεως. Ἂν λάβῃ τις ὅμως ὑπ' ὄψιν, ὅτι εἰς τὴν τελευταίαν ἔκδοσιν τῆς *ἱερᾶς ὑμνῳδίας* τοῦ κρατίστου τῶν συγχρόνων μελῳδῶν κ. Ι. Σακελλαρίδου φέρεται ὡς *Κοινωνικὸν* γνωστὴ μελῳδία τῆς Εὔας τοῦ Λέχαρ καὶ τὸ κείμενον τοῦτο, τὸ ἄλλως ἀξιόλογον καὶ ἐνδιαφέρον, φέρει τὴν ἔγκρισιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, δὲν θὰ δυσκολευθῇ νὰ ἐννοήσῃ πῶς καὶ ἡ Μ. Ἐκκλησία ἐχορήγει τὴν ἔγκρισίν της εἰς μουσικὰς συλλογὰς περιεχούσας ὕποπτα μελικὰ στοιχεῖα. Τὸ γεγονὸς ὅμως ἐξηγεῖται ἐκ τῆς τότε μουσικῆς καταστάσεως.

Ἡ μετὰ τὴν ἅλωσιν ἐποχή. — Οἱ μετὰ τὴν ἅλωσιν μουσικοὶ εὑρεθέντες μακρὰν τῆς ἀκτῖνος τῆς μουσικῆς ἀναγεννήσεως τῆς Εὐρώπης ἔστρεψαν, ὡς ἦν ἑπόμενον, τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἀνατολικὴν μουσικήν, ἣν διέδιδον ἀνὰ τὰς ὑποδουλωθείσας ἑλληνικὰς ἐπαρχίας οἱ *χανεντέδες*, ἐξ ἐπαγγέλματος μελοποιοὶ ἀοιδοὶ καὶ ὀργανοπαῖκται. Οἱ Ἕλληνες ἱεροψάλται ἐθεώρουν ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς μουσικῆς των μορφώσεως τὴν σπουδὴν τῶν ἤχων καὶ τῶν ρυθμῶν τῆς ἀραβοπερσικῆς μουσικῆς καὶ τὸν χειρισμὸν τοῦ ἀραβικοῦ πλαγιαύλου *νέϊ* καὶ τῆς *πανδουρίδος*.

Ὁ Δημήτριος Καντεμίρης (1673-1723) διατελέσας ἐπὶ Σουλτὰν Μαχμοὺτ τοῦ Δ' ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας, εὐρυμαθής, πολύγλωσσος καὶ κάτοχος τῆς βυζαντινῆς καὶ τῆς ἀραβοπερσικῆς μουσικῆς, τοῦ νέϊ καὶ

τῆς πανδουρίδος, συνέγραψε καὶ πραγματείαν περὶ μουσικῆς ἑλληνιστὶ καὶ ἀραβοπερσιστί, ἐν ᾗ πραγματεύεται *περὶ τῶν διαφόρων συστημάτων τῆς ἀραβοπερσικῆς μουσικῆς*· εἰς αὐτὸν ἀποδίδεται καὶ ἡ εὕρεσις τοῦ ρυθμοῦ τοῦ καλουμένου τουρκιστὶ «*ζὰρ μπεὶν*» (κύβος ἡγεμόνος) [1]. Ὁ ἀναγινώσκων τὴν ἱστορίαν σκέπτεται ἂν πρέπῃ ὁ *Καντεμίρης* νὰ περιληφθῇ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς βυζαντινῆς ἢ τῆς ἀραβοπερσικῆς μουσικῆς. *Δανιὴλ ὁ ἀπὸ Τυρνάβου* τῆς Θεσσαλίας, διδάσκαλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐν τῇ Β΄ μετὰ τὴν ἅλωσιν ἐκκλησιαστ. μουσικῇ Σχολῇ, ἦτο ἐγκρατὴς τῆς ἐξωτερικῆς μουσικῆς, ἣν ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ περιωνύμου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης χανεντὲ *Ζαχαρίου*, βυζαντίου τὴν πατρίδα, μελίσαντος καὶ μέλη ἐκκλησιαστικά. Ὡσαύτως ὁ *Γρηγόριος ὁ Λευΐτης*, ὀνομαστὸς μουσικός, ἐδιδάχθη τὴν ἐξωτερικὴν μουσικὴν παρὰ τοῦ περιωνύμου χανεντὲ *Ντεντὲ Ἰσμαηλάκη*. Παρὰ χανεντέδων ἐδιδάχθησαν οἱ πρωτοψάλται *Ἀντώνιος Λαμπαδάριος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, Σταυράκης Γρηγοριάδης* καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Ἐπίσης εἶναι γεγονὸς ὅτι οἱ χανεντέδες ἐδίδασκον εἰς τὰ μέγαρα τῶν Σουλτάνων καὶ συγχρόνως ἔψαλλον καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας [2].

Παρθένιος ὁ μικρόστομος ἔγραψε μέλος τουρκικὸν μὲ βυζαντινοὺς χαρακτῆρας [3]· πολλοὶ ἱεροψάλται ἐκαλοῦντο εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἔψαλλον, τυγχάνοντες ἐξαιρετικῆς εὐνοίας ἐκ μέρους τῶν Σουλτάνων, ὅπως ὁ *Ὀνούφριος ὁ Βυζάντιος, Πέτρος ὁ Πελοποννήσιος* καὶ ἄλλοι. Χαρακτηριστικὸν ὅμως τῆς μεγάλης ἐπιμιξίας τῶν ἱεροψαλτῶν μὲ τοὺς Τούρκους καὶ τὴν μουσικήν των εἶναι τὸ ἱστορούμενον περὶ τοῦ *Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου*, λαμπαδαρίου τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Ὁ μουσικὸς οὗτος, ὁ θεωρούμενος ὡς ὁ μεγαλείτερος μουσικοδιδάσκαλος καὶ συνθέτης τοῦ 18ου αἰῶνος τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἀποτελεῖ ἰδίαν ἐποχὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, ἔψαλε μίαν αὐγὴν ἀπὸ τοῦ *μιναρὲ* ὡς *μουεζίνης* τὴν ἑωθινὴν προσευχὴν τῶν Τούρκων *σελάμ*. Ἡ ἱστορία ἀναφέρει ὅτι

---

[1] *Γ. Παπαδοπούλου*, Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς· ἐν Ἀθήναις 1904, σελ. 9.

[2] Πρβλ. *Δ. Καμπούρογλου*, Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων. Τουρκοκρατία Τόμ. 2 σελ. 52.

[3] Αὐτόθι σελ. 148.

ὁ τολμηρὸς λαμπαδάριος τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐτιμωρήθη αὐστηρῶς ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, ὄχι ὅμως καὶ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου [1].

Ἀποτελέσματα. — Ἀποτέλεσμα τῆς μοιραίας ταύτης ἐπιμιξίας ἦτο ὅτι διεστρεβλώθη ἡ μουσικὴ αἴσθησις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἐξησθένησε δεινῶς τὸ μουσικὸν αὐτοῦ αἴσθημα τόσον, ὥστε καὶ σήμερον ἀκόμη νὰ θεωρῆται ἀπὸ μεγαλοσχήμους καθηγητὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς οὐσιῶδες καὶ ἀπαραίτητον ἔργον ἡ ἔκδοσις ἀραβοπερσικῶν ᾀσμάτων εἰς βυζαντινὴν σημειογραφίαν [2]. Βεβαίως εἶναι εὔκολον ν᾿ ἀπαλλάξωμεν τὴν μουσικήν μας ἀπὸ τὰ παρεισφρήσαντα ξένα στοιχεῖα, ἀλλὰ δὲν εἶναι εὔκολον ν᾿ ἀπαλλάξωμεν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν τάσιν της πρὸς τὰ ἀντικαλλιτεχνικὰ μέλη καὶ τὰς συνηθείας τῶν χανεντέδων τῆς Ἀνατολῆς.

Περίεργοι θρησκευτικαὶ καὶ τεχνικαὶ προλήψεις ἐρρίζωσαν εἰς τὴν ψυχήν του, καὶ τὰς προλήψεις ταύτας ἀντὶ νὰ διαλύσωσιν ἐνίσχυσαν ἀνάξιοι λειτουργοὶ τῆς τέχνης ἀναγαγόντες εἰς σύστημα ὅλας τὰς ἀσχημίας: κακοφωνίαν, ρινοφωνίαν καὶ ἀκαλαισθησίαν. Καὶ ταῦτα ἐν ὀνόματι δῆθεν τῆς παραδόσεως, τοῦ ὕφους, τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ.

(Ἀκολουθεῖ).

Κωνστ. Παπαδημητρίου.

ΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Η ΛΟΙΠΗ ΕΛΛΑΣ. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΑΥΤΗΣ. — ΑΙ ΦΘΟΡΑΙ

Τὴν σύντομον ἀφήγησιν περὶ τῆς φθορᾶς τῶν τε φορητῶν εἰκόνων καὶ τῶν τοιχογραφιῶν ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ Ἀττικῇ περαιοῦντες ἐν τοῖς προηγουμένοις, ἐν ἐπιλόγῳ δι᾿ ἁδροτάτων γραμμῶν ἐχαράσσομεν καὶ τὸν τρόπον τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀποτροπῆς τοῦ κακοῦ, ὑποσχόμενοι τὴν ἐν ἰδίῳ ἄρθρῳ ἀνάπτυξιν τῶν μέσων τῆς σωτηρίας ταύτης ἀπὸ εὐρυτάτης ἀπόψεως πάντων τῶν μνημείων τῆς βυζαντι-

---

[1] **Αὐτόθι σελ. 122-123. Πρβλ.** *Δ. Καμπούρογλου,* Μνημεῖα Ἱστορίας Ἀθηναίων. **Τουρκοκρατία.**

[2] ***Κ. Α. Ψάχου,*** **Ἀσιὰς λύρα. Ἀθῆναι 1908.**

νῆς τέχνης, τῶν ἐν ἁπάσῃ τῇ Ἑλλάδι ἀπαντώντων. Ἀλλὰ πρὶν ἢ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην ἐκπληροῦντες χαράξωμεν τὰς ποικίλας ἀπόψεις, ὅσαι εἰς τὴν ἀνακοπὴν τοῦ κακοῦ ἀνάγονται, καλὸν θεωροῦμεν ἐν ὅ,τι βραχυτάτῳ προοιμίῳ νὰ δώσωμεν γενικὸν χαρακτηρισμὸν καὶ ἀμυδροτάτην ἰδέαν τῆς ἀξίας τῶν μνημείων τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν εἰκόνων ἢ τῶν ζωγράφων, πρὸς γνῶσιν ὅτι καὶ τὰ μνημεῖα ταῦτα δὲν εἶναι ἀνάξια τῆς προσοχῆς, ἀλλὰ τοὐναντίον συμβάλλοντα σπουδαίως εἰς τὴν καθ' ὅλου γνῶσιν τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, ἔχουσιν ἀνάγκην μνημονεύσεως, συντηρήσεως καὶ τεχνικῆς ἀναδείξεως, ἐφ' ὅσον κέκτηνται πραγματικὴν καλλιτεχνικὴν ἀξίαν. Δὲν ὁμιλῶ βέβαια διὰ τὰ γνωστότατα τοιαῦτα, τὸν Μιστρᾶν καὶ τὰ Μετέωρα, ἀλλὰ διὰ τὰ ἄλλα πάμπολλα μνημεῖα ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους, ἀπὸ τῆς Θρᾴκης μέχρι τῆς Ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῆς Ροδόπης μέχρι τοῦ Ταινάρου. Ἑκατοντάδες μοναστηρίων ἄλλοτε ἀκμαζόντων ἐν μέσῳ μαγευτικῶν τοπίων, ἐγκαταλελειμμένα νῦν, κινδυνεύουσι ν' ἀφανισθῶσι παρασύροντα εἰς τὴν ἀφάνειαν οὐ μόνον σελίδας τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου καὶ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἢ ἀναμνήσεις τοῦ διαιτήματος πλείστων ἱερῶν καὶ ἐθνικῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν τέχνην τόσων αἰώνων, ἣν ἀπέθηκεν ἐνταῦθα ἥ τε εὐλάβεια τῶν δωρούντων καὶ ὁ χρωστὴρ ἑκατοντάδων ὅλων Ἑλλήνων ζωγράφων, λησμονηθέντων μέχρι τοῦ νῦν καὶ κινδυνευόντων ν' ἀφανισθῶσι σὺν τῇ φθορᾷ καὶ τῷ κρημνισμῷ, ὅστις παρασύρει καὶ τέχνην καὶ μνημεῖα καὶ εἰκόνας καὶ ζωγράφους. Καὶ ἐπεχείρησαν μέν τινες ἄνδρες, ἡμέτεροι καὶ ξένοι, οἷοι ὁ Ζησίου, ὁ Λαμπάκης, ὁ Δανιὴλ Κουΐνι, ὁ Δε Βιάζης, ὁ Βελοῦδος καί τινες ἄλλοι ἀκόμη νὰ περισώσωσι τὰ ὀνόματα τοὐλάχιστον τῶν ζωγράφων τούτων, ἀλλ' εἶναι ἀνθρωπίνως ἀδύνατον οἱ ἄνδρες οὗτοι ἄνευ ἐφοδίων, ἄνευ συνδρομῆς, ἐξ ἰδίων τὸ πλεῖστον δαπανῶντες καὶ ἐκ τοῦ βίου αὐτῶν ἐλάχιστον κλέπτοντες καὶ τῆς πρὸς ζωὴν ἐργασίας, νὰ περιτρέξωσι τὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίᾳ τὰς κορυφὰς αὐτῆς, ὅπου αἱ μοναὶ ἀπαντῶσι, καταγράφοντες, περιγράφοντες, φωτογραφοῦντες καὶ περισώζοντες τὸν μέγαν πλοῦτον ἡμῶν. Ἔδει τῇ ἀληθείᾳ ἀπὸ μακροτάτων χρόνων τὸ ἴδιον Κράτος νὰ φροντίσῃ περὶ τούτων ἁπάντων, ἀναθέτον εἰς ἄνδρας σοφοὺς καὶ εἰδήμονας τήν τε περισυλλογὴν καὶ τὴν σύνταξιν καταλόγων ἀφορώντων εἰς τά τε μνημεῖα καὶ τοὺς τεχνίτας. Ἐν ταῖς ξέναις χώραις, ὅπου ἡ πρώϊμος τέχνη

δὲν ὑπῆρξεν οὔτε πρωϊμοτέρα οὔτε καὶ καλυτέρα, αἱ Κυβερνήσεις ἐφρόντισαν νὰ καταστήσωσι τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν τέχνην καὶ γνωστὴν καὶ πλειότερον σπουδαίαν. Ἐν Γερμανίᾳ, ὡς ἐν παραδείγματι, ἔνθα ἡ τέχνη κατὰ τὴν πρώιμον αὐτῆς ἀναγεννητικὴν περίοδον τοῦ ιε′ καὶ ιϛ′ αἰῶνος δὲν ὑπῆρξε καὶ τόσον ὑπέροχος ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν μεγαλειώδη ἰταλικήν, φλαμανδικὴν καὶ ἱσπανικήν, ἄνδρες σοφοί, ἀπὸ τοῦ Λΰπκε μέχρι τοῦ Σπρίνιερ, καὶ νεώτεροι ἀκόμη μέχρι τοῦ Χάϊντριχ, τοῦ ἐκδόντος διὰ τοῦ τυπογραφείου τοῦ Ντεῖντριχ τὴν παλαιὰν γερμανικὴν Τέχνην (Die alt-deutsche Malerei), διὰ πολλῶν καὶ θερμῶν λόγων ἀνύψωσαν τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν ἀντίληψιν τοῦ κόσμου ἐν σχέσει πρὸς τὴν παλαιὰν ταύτην γερμανικὴν τέχνην. Σήμερον δὲ καλλιτέχναι οὐχὶ μέγιστοι — ἐκτὸς τοῦ Ντΰρρερ, τοῦ Λουκᾶ Κράναχ, τοῦ Ὀλμπάϊν, τοῦ Ἀλτντόρφερ κλπ. — θεωροῦνται παρὰ τοῖς Γερμανοῖς σημαντικώτατοι, ὅπως οἱ Γκρύνενβαλντ, Γκρίν, Στρέγγελ, Βίλντζ, Λόχνερ κλπ. Σημειωτέον δὲ ὅτι, ἐὰν ἤθελέ τις παραβάλῃ εἰκόνας τινὰς τῆς τέχνης ταύτης πρὸς τὰς τῆς ἡμετέρας οὐχὶ δυσκόλως ἤθελεν ἀνακαλύψει ὑπεροχὴν καταφανῆ καὶ ἀξίαν μᾶλλον θαυμασμοῦ. Καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Ντΰρρερ ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα (1507), ἅτινα ἐζωγράφισε μετὰ τὴν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐπάνοδον αὐτοῦ παραβαλλόμενα πρὸς γραφικωτάτας γυμνὰς παραστάσεις τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας τοῦ Παραμυθιώτου δὲν φαίνονται ἀνώτερα αὐτῶν. Ὁμοίως παραβάλλων τις τὸν Ἰωάννην τὸν Θεολόγον τοῦ Χὰνς Βοῦργμερ πρὸς τὸν περίφημον Ἰωάννην τοῦ Τζένου, εὑρίσκει οὐχὶ ὑπεροχήν, ἀλλὰ τοὐναντίον διαφορὰν ἀξιοσημείωτον ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ Τζένου καὶ κατὰ τὴν ἔκφρασιν καὶ τὴν σύνθεσιν καθόλου. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν πλουσίαν βλάστησιν τὴν ἐν τῇ πρώτῃ εἰκόνι ἀπαντῶσαν, μήπως δὲν ἔχομεν παράδειγμα πλουσιωτέρας τοιαύτης ἐν ἄλλαις εἰκόσι τοῦ Κονταρίνη κλπ.;

Ἀλλὰ δὲν προτίθεμαι ἐνταῦθα νὰ ποιήσω συγκριτικὴν μελέτην τῶν δύο τεχνῶν τῆς γερμανικῆς καὶ ἑλληνικῆς. Ἐὰν δὲ τοῦ λόγου ἀναγκάζοντος ἐφέρομεν καὶ παραδείγματά τινα, τοῦτο ἐποιήσαμεν ἀκριβῶς πρὸς γνῶσιν τῆς ὑπεροχῆς τῆς ἡμετέρας τέχνης καὶ τῆς ἐγκαταλείψεως αὐτῆς ἀπὸ μέρους τοῦ ἐπισήμου Κράτους, καὶ μάλιστα ἀπὸ παλαιοτάτου χρόνου ἐξακολουθοῦντος δυστυχῶς νὰ παραμελῇ τὴν πάτριον ἢ καλύτερον τὴν καθ' αὐτὸ ἐθνικὴν τέχνην. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρ-

χουσι τρόποι πρὸς παρεμπόδισιν τοῦ κακοῦ καὶ ἔγκαιρον διαφύλαξιν, ἐὰν ἔγκαιρος δύναται νὰ λογισθῇ ἡ μεθ᾿ ἑορτὴν ἄφιξις τοῦ Κράτους; Βεβαίως. Καὶ τοῦτον ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν πρόκειται νὰ ἔχῃ τὸ παρὸν σημείωμα μετὰ τὸν γενικὸν χαρακτηρισμὸν τῆς καθ᾿ ὅλην τὴν Ἑλλάδα τέχνης. Πρὸ μικροῦ χρόνου θὰ ἠδύνατο ἡ Ἑλλὰς ἅπασα νὰ θεωρηθῇ μέγα τι καὶ ἀπέραντον μουσεῖον περικλεῖον θησαυροὺς ἀξίας ἀνυπολογίστου. Ἀλλ᾿ ἵνα μὴ ἐκ τῶν προτέρων ἐξάρωμεν τὴν ἀξίαν ταύτην, παρὰ πᾶσαν τὴν βραχυτάτην συγκριτικὴν ἐν τοῖς ἄνω σπουδήν, διὰ τοῦτο ἐπιλαμβανόμεθα τῆς καθ᾿ αὑτὸ ἀπολύτου ἀξίας τῶν ἐν ἁπάσῃ τῇ Ἑλλάδι τεχνικῶν ἐκφάνσεων καθοδηγοῦντες τὸν ἀναγνώστην ἀνὰ τὰς κατ᾿ ἐπαρχίας μονάς, ὧν τὸν μέγαν ἀριθμὸν σημειοῖ καὶ ὁ Σάθας ἐν τῇ Τουρκοκρατουμένῃ Ἑλλάδι.

Καὶ πρῶτον καταλείποντες τὴν Ἀττικήν, περὶ ἧς ἐν τοῖς προηγουμένοις διὰ πολλῶν ἐγράψαμεν, χωροῦμεν πρὸς τὴν Πελοπόννησον συναντῶντες πρῶτον τὴν Κορινθίαν καὶ τὰς ἐν αὐτῇ πολυαρίθμους μονάς.

(Ἀκολουθεῖ) ***Δρ Δ. Ν. Καλογερόπουλος.***
καθηγητής.

Η 14 ΙΟΥΝΙΟΥ

Ἡ ἐπέτειος τῆς παλινορθώσεως τοῦ Κράτους καὶ τῆς ἐπισήμου εἰσόδου τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν παγκόσμιον ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν φυσικῶν καὶ πατροπαραδότων προστατῶν καὶ φίλων ἑωρτάσθη ἐν Ἀθήναις μετὰ πάσης μεγαλοπρεπείας, διὰ δοξολογίας ἐν τῷ μητροπολιτικῷ Ναῷ περὶ τὴν 10 π. μ. τῆς προχθὲς Πέμπτης.

Ἡ πόλις ἀπὸ πρωΐας προσέλαβε τὴν ἑορτάσιμον ὄψιν της· τὰ καταστήματα ἦσαν κλειστά, σημαιοστόλιστοι δὲ αἱ κεντρικαὶ ὁδοὶ καὶ οὐκ ὀλίγαι τῶν ἀποκέντρων. Πολὺ πρὸ τῆς ὥρας ἡ ὁδὸς Ἑρμοῦ καὶ ἡ πλατεῖα τοῦ Ναοῦ, εἰς τὰς ὁποίας ἐξετυλίσσετο ἡ στρατιωτικὴ παράταξις τοῦ 14 συντάγματος, τοῦ λόχου τῆς ἀσφαλείας καὶ τῶν μαθητῶν τῶν οὐλαμῶν, ἐπληρώθησαν ἀσφυκτικῶς. Τὰ πλήθη μὲ τὰ σωματεῖα προεξάρχοντα κατέκλυσαν τὴν πλατεῖαν τοῦ ναοῦ καὶ τὰς πέριξ ὁδούς, δι᾿ ὧν πυκνότατοι ἤρξαντο μετ᾿ ὀλίγον συρρέοντες οἱ ἐπίσημοι, οἱ ἀξιωματικοὶ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, αἱ ξέναι ἀποστολαί, αἱ πανεπιστημιακαὶ καὶ δημοτικαὶ ἀρχαί, οἱ ἀρεοπαγῖται καὶ οἱ ἀνώτατοι ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους, οἱ οἰκεῖοι τῶν ὑπὸ τὰς σημαίας στρατιωτῶν κλπ.

Μετὰ τούτους διέρχονται οἱ πρέσβεις τῶν συμμάχων Κρατῶν, ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τοῦ ναυάρχου Κουντουριώτου, τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς καὶ τῶν λοιπῶν Ὑπουργῶν, καὶ ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεύς, ἐνθουσιωδέστατα ἐπευφημούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀναριθμήτου πλήθους.

Τῆς δοξολογίας προέστη ἡ Α. Πανιερ. ὁ Μητροπολίτης, ἀναπέμψας ἐν τέλει τὴν ἑξῆς ὡραίαν εὐχήν:

Δέσποτα παντοκράτορ, ὁ τῶν πάντων δημιουργὸς καὶ κυβερνήτης, ὁ παιδεύων ἐν ἀγαθότητι καὶ ἐλεῶν ἐν ἱλαρότητι, ὁ διὰ τῶν παθημάτων καὶ τῶν θλίψεων εἰσάγων ἡμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν Σου, εὐχαριστίαν Σοι προσφέρομεν σήμερον ὅτι οὐκ ἐγκατέλιπες ἡμᾶς συναπολέσθαι ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν, ἀλλ' ἐμνήσθης τοῦ ἐλέους Σου καὶ τῶν οἰκτιρμῶν Σου, καὶ παιδεύσας τῇ ῥάβδῳ τῆς βασιλείας Σου ἐπανήγαγες ἡμᾶς ἐπὶ τὴν τρίβον τῶν ἐντολῶν Σου· Σὺ γάρ, Κύριε, ὁ διὰ τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ ἀποστήσας ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων καὶ ἐλευθερώσας τῆς δουλείας τοῦ ἄρχοντος τοῦ κόσμου τούτου, ὑπέδειξας ἡμῖν ὁδὸν ζωῆς ἐν τῇ τηρήσει τῶν προσταγμάτων Σου· ἀλλ' ἡμεῖς ἐπιλαθόμενοι τοῦ νόμου Σου ἠκολουθήσαμεν ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων λατρεύοντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα, τὴν δουλείαν τῆς ὕλης τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος προαιρούμενοι. Ἀλλὰ νῦν ἐν μετανοίᾳ ἐπιστρέφοντες εἰς Σέ, ζητοῦμεν αὖθις τὸ φῶς τοῦ προσώπου Σου καὶ ποθοῦμεν ἵνα ἔλθῃ ἐπὶ τῆς γῆς ἡ βασιλεία σου, οὐδὲ τῆς ζωῆς ἡμῶν φειδόμενοι ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ δικαιοσύνης καὶ ἐλευθερίας ἐν τῇ μετ' ἀλλήλων ἀναστροφῇ τῶν λογικῶν δημιουργημάτων Σου. Σὺ οὖν, Πάτερ ἡμῶν ἐπουράνιε, εὐδοκίᾳ τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ καὶ συνεργίᾳ τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος κατεύθυνον εἰς τέλος ἀγαθὸν τὸν παγκόσμιον ἀγῶνα. Κατάστειλον τὰς ὁρμὰς τῶν παθῶν. Ἕνωσον τοὺς διεσπασμένους. Ἐπανάγαγε τοὺς ἐσκορπισμένους. Ἐλευθέρωσον τοὺς δούλους. Ἀποκατάστησον τῷ κόσμῳ βαθεῖαν καὶ ἀναφαίρετον εἰρήνην, τεθεμελιωμένην ἐπὶ τῶν ἁγίων προσταγμάτων σου. Ὅτι σὸν τὸ κράτος καὶ Σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκκλησιαστικά.

Ἱ. Μητρόπολις Ἀθηνῶν.—Ἡ Α. Π. ὁ Μητροπολίτης τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἑορτὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ οἰκονόμου του ἀρχιμ. Παντελ. Λαυριώτου κατέβη εἰς Πειραιᾶ καὶ ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ἐκεῖ ἑορτάζοντι καθεδρικῷ ναῷ τῆς Ἁγ. Τριάδος διδάξας τὸ πλῆθος τῶν χριστιανῶν ἐπὶ τῆς ἀναγνωσθείσης περικοπῆς τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Μετὰ τὴν λειτουργίαν μετέβη εἰς τὸ Χατζηκυριάκειον πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκεῖ θεραπευομένων τραυματιῶν τοῦ Σκρά, γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ καὶ τῶν ἰατρῶν τοῦ νοσοκομείου. Μετὰ βραχεῖαν παραμονὴν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς διευθύνσεως ἡ Α. Σ. περιῆλθεν ἐν συνοδείᾳ τοῦ κ. διευθυντοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἰατρῶν παντας τοὺς θαλάμους εὐλογῶν καὶ ἀπευθύνων διαφόρους ἐρωτήσεις πρὸς τοὺς τραυματίας. Πρὸς τοὺς ἐκεῖ θεραπευομένους Χίους εἶπε: «Σεῖς ἀνετρέψατε τὴν φήμην ὅτι ἡ Χίος μόνον ἐμπόρους βγάζει καὶ διεψεύσατε ὅτι ἡ ἀνδρεία εἶναι προνόμιον τῶν Κρητῶν. Ἡ ἀνδρεία εἶναι προνόμιον πάντων ἐκείνων ὅσοι ἔχουν τὴν Ἑλλάδα μέσα των». Εἶτα ἐπεσκέφθη τὸ διαμέρισμα, ἐν ᾧ θεραπεύονται

Γερμανοὶ καὶ Βούλγαροι ἀξιωματικοί· καὶ πρὸς μὲν τοὺς Γερμανοὺς ὡμίλησε γαλλιστί, πρὸς δὲ τοὺς Βουλγάρους ρωσιστί. Εἶτα ἐπεσκέφθη τὰ διαμερίσματα τῶν 100 περίπου Βουλγάρων στρατιωτῶν τραυματιῶν, πρὸς οὓς ὡμίλησε ρωσιστὶ καὶ παρ' ὧν ἐπληροφορήθη περὶ τῆς πορείας τῶν τραυμάτων των καὶ ὅτι εἶναι εὐχαριστημένοι ἐκ τῶν περιποιήσεων. Συστήσας δ' εἰς τοὺς ἰατροὺς ὅπως περιποιῶνται αὐτοὺς ἵνα ὅταν μεταβῶσιν εἰς τὴν πατρίδα των ἐνθυμῶνται τὴν ἑλληνικὴν φιλανθρωπίαν, ὁ Μητροπολίτης κατηυθύνθη τελευταῖον εἰς τὸ διαμέρισμα τῶν ἀξιωματικῶν, ἐκ τῶν ὁποίων εἶχέ τινας συναντήσῃ εἰς τὸ μέτωπον.

Ἱ. Σύνοδος. *Συνεδρία τῆς 23 Μαΐου.* — Ἀπεφασίσθη ὁ ἐν Λυὼν διορισμὸς τοῦ τέως ἐν Σόφιᾳ ἀρχιμ. Δαμασκηνοῦ καὶ ἡ ἐκ Λυὼν εἰς τὴν ἐν Λιβόρνῳ κενὴν θέσιν μετάθεσις τοῦ Μεθοδίου Γαλιάτσου, ὡς ἐφημερίων, ἀμφοτέρων προσωρινῶς.

— Κατεδικάσθη ὁ ἐκ Πλάτσης ἱερεὺς Νικόλ. Παλιατσέας, διότι ἐτέλει ἱεροπραξίας ἐν ᾧ χρόνῳ ἦτο ὑπὸ ἀργίαν, εἰς νέαν διετῆ ἀργίαν καὶ στέρησιν τῶν ἐφημεριακῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων.

— Ἠθῳώθη διὰ βουλεύματος ὁ ἐφημέριος Μεθώνης Ἀθαν. Καλογερόπουλος, κατηγορηθεὶς ὑπὸ τῶν υἱῶν καὶ τοῦ γαμβροῦ του, διὰ τὸ παράνομον τῆς προελεύσεως τῆς κατηγορίας.

— Ἐπεκυρώθη κατ' ἔφεσιν ἡ κατὰ τοῦ ἐφημερίου Ἐπισκέψανης Κερκύρας ἀπόφασις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κερκύρας.

Θεολογικὴ Σχολή. — *Καθορισμὸς τῶν ἑδρῶν.* — Διὰ Β. Δ. καθωρίσθησαν ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ ἕδραι τακτικαὶ μὲν 1) τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἑρμηνείας τῆς ΠΔ καὶ τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσης· 2) τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἑρμηνείας τῆς ΚΔ καὶ τῆς ἑρμηνευτικῆς κριτικῆς· 3) τῆς γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας· 4) τῆς πατρολογίας καὶ ἐκκλησιαστ. ἀρχαιολογίας· 5) τῆς δογματικῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς· 6) τοῦ κανονικοῦ δικαίου καὶ τῆς ποιμαντικῆς· 7) τῆς ἐκκλησιαστικῆς ρητορικῆς, λειτουργικῆς καὶ κατηχητικῆς καὶ 8) τῆς ἀπολογητικῆς τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ἐγκυκλοπαιδείας τῆς θεολογίας. Ἔκτακτοι δὲ 1) ἡ τῆς ἱστορίας τῆς ὁμολογίας τῆς ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν δυτικῶν ὁμολογιῶν· 2) ἡ τῆς χριστιαν. ἀρχαιολογίας καὶ τέχνης καὶ τῆς βιβλικῆς ἱστορίας· 3) ἡ τῆς ἱστορίας τῶν δογμάτων καὶ τῆς ἱστορίας τῶν θρησκευμάτων, καὶ 4) ἡ τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἱστορίας τῆς ἱεραποστολῆς καὶ τῆς γραμματολογίας τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

Νέοι διδάκτορες. — Ἀνηγορεύθησαν τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ὑπὸ τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου διδάκτορες οἱ κ. κ. Ἀρχιμ. Παντελεήμων Χρυσοχοῦ Λαυριώτης, Χρυσόστομος Ἀγγελιδάκης, Καλλίστρ. Κανελλόπουλος, Κωνσταντ. Τζιρίτης καὶ Ἰω. Πετρόπουλος.

Ἐκκλησία Κύπρου. — *Μητροπολίτης Κιτίου.* — Κατὰ τηλεγραφικὰς πληροφορίας ἐκ Κύπρου ἐξελέγη ὁριστικῶς εἰς πλήρωσιν τοῦ διὰ τῆς μεταθέσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Μελετίου εἰς Ἀθήνας κενωθέντος μητροπολιτ. θρόνου Κιτίου ὁ Σεβ. ἐπίσκοπος Σαλαμῖνος τῆς ἐν Κύπρῳ κ. Νικόδημος Μυλωνᾶς. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν πλήρης χαρᾶς συνεχάρη τηλεγραφικῶς καὶ τὸν ἐκλεγέντα καὶ τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου κ. Κύριλλον καὶ τὸ πρώην ποίμνιόν του διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἐκλογήν.

Ὁ νέος Μητροπολίτης Κιτίου, ἀριστοῦχος τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, συνενῶν δὲ ἐν ἑαυτῷ πρὸς τῇ ἀρτίᾳ παιδεύσει χαρακτῆρα ἐξαίρετον καὶ ἦθος σεμνὸν καὶ βίον ἀνεπίληπτον καὶ ἱκανότητα διοικητικήν, ἅτινα πάντα διετράνωσε κατὰ τὸν βραχὺν χρόνον καθ' ὃν ἐχρημάτισεν ἐπίσκοπος Σαλαμῖνος, θὰ τιμήσῃ ἀναμφιβόλως τὸ νέον ἀξίωμα, εἰς ὃ ἐκλήθη, καὶ θὰ δικαιώσῃ τὰς ἐπ' αὐτοῦ στηριζομένας ἐλπίδας.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐν Ἀθήναις . . . . δρχ. 10
Ἐν ταῖς ἐπαρχίας . . . . . » 12
Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ . . . . . » 15
Ἕκαστον τεῦχος δρχ. 0,35.

ΓΡΑΦΕΙΑ
ἐν τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει Ἀθηνῶν

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΧΑΡΙΛΑΟΣ Ι. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ δ. θ.